

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3236/2018. (VII. 9.) AB HATÁROZATA

a Nyíregyházi Törvényszék 1.Bf.304/2017/3. számú, valamint a Nyíregyházi Járásbíróság 18.B.1810/2016/3. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Nyíregyházi Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Bf.304/2017/3. számú ítélete, valamint a Nyíregyházi Járásbíróság 18.B.1810/2016/3. számú ítélete alaptörvény-ellenesek, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Szigetvári Viktor indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszban kérte az Alkotmánybíróságtól a Nyíregyházi Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Bf.304/2017/3. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó álláspontja szerint az ítélet sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleménynyilvánításhoz való jogát.
- [2] A Nyíregyházi Járásbíróság 18.B.1810/2016/3. számú elsőfokú ítéletében foglalt tényállás szerint a 2014. évi önkormányzati választási kampány idején számos nyíregyházi háztartásba jutott el az a nyomtatott kiadvány, amelynek felelős szerkesztője az indítványozó volt. A kiadvány a „dr. Kovács Ferenc dollármester”-ként megnevezett nyíregyházi polgármestert a „Nyíregyháza Polip” jelöltjeként tüntette fel. A polgármester fényképétől nyilak mutattak a három magánvádló irányába, a következő szövegekkel: 1. „Loványi Ágnes: A vagyonekezelési fő döntnök! Kapcsolat: a 2000-s évek eleje Regionális Fejlesztési Holding. Jelenleg több nyíregyházi önkormányzati cégvezető testületének tagja, vagy főnöke, számos önkormányzati közbeszerzés döntnöke, milliárdokról. Nyíregyházi jövedelme: több helyről és szinte elképzelni sem merjük, mennyi!”; 2. „Dr. Kovács Előd: rokon?? ügyvéd. Kapcsolat: a 2000-s évek eleje, RFH. Többszörösen nyertes pályázó (Kórház Projekt 30 mFt, Buszacsa 8 mFt). Az önkormányzati közbeszerzések másik döntnöke milliárdokról. Nyíregyházi jövedelme: sok helyről és nagyon sok.”; 3. „Batizi Tamás: jelenleg kabinetvezető, a »főanyaisten«. Nyíregyháziak levegőt sem vehetnek Batizi jóváhagyása nélkül. Kapcsolat: a 2000-s évek elején RFH. Pénz: a Kovács által jóváhagyott konzervgyári szerződés több millióval gazdagította, szegényítette el az államot. Nyíregyházi jövedelme szinte elképzelni sem tudjuk, mennyi.” A magánvádlók feljelentésükben részben azt sérelmezték, hogy a képmásuk engedélyük nélkül jelent meg a kiadványban, másrészt azt, hogy a nevük alatt szereplő kijelentések tárgyi tévedéseket tartalmaznak, illetve a becsület csorbítására alkalmas, hogy őket egy polip, azaz maffia részeként tüntették fel.
- [3] Az elsőfokú bíróság az indítványozó bűnösségét három rendbeli rágalalmazás vétségében megállapította, és az indítványozót egy évi időtartamra próbára bocsátotta. A bíróság megítélése szerint bár a magánvádlók által sem vitatottan a kiadványban az arcképük alatt megjelent állítások valóságtartalma túlnyomó részt megalapozott, a sértő képi megjelenítés is alkalmas a becsületérzés csorbítására. A bíróság egyetértett a magánvádlókkal abban, hogy az a képi megjelenítés, amely maffiakapcsolatszerűen köti össze őket, ilyennek minősül. A „polip” szó az 1990-es évek népszerű olasz sorozatából egyértelműen maffiakapcsolatokra utal, olyan belső ismertsé-

geken, rokoni kapcsolatokon alapuló bűnös konspirációt takar, amely a szó mindennapi értelmében alkalmas a becsületérzés csorbítására.

- [4] Az elsőfokú bíróság nem fogadta el az indítványozó azon hivatkozását, hogy a magánvádlók mint közszereplők túrni kötelesek, hogy egy ilyen pártkiadványban kritikai megjegyzések lássanak róluk napvilágot. A bíróság megítélése szerint önmagában az a tény, hogy a magánvádlók közül ketten Nyíregyháza Megyei Jogú Város Önkormányzatánál köztisztviselőként dolgoznak, vagy önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok felügyelő bizottságában dolgoznak, és esetlegesen onnan jövedelmük származik, még nem teszi őket olyan közszereplővé, akik ilyen jellegű kritikai megjegyzéseket túrni kötelesek. Ugyanígy osztotta a bíróság a harmadik magánvádló hivatkozását is, mely szerint önmagában az a tény, hogy ügyvédként szerződéses kapcsolatban áll a várossal, és ebből díjra jogosult, nem teszi őt közszereplővé. A bíróság szerint a töretlen gyakorlat a közszereplői minőséget elsősorban nyilvános politikai tevékenységhez köti.
- [5] 2. Az indítványozó fellebbezése alapján másodfokon eljáró Nyíregyházi Törvényszék az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, az indítványozó terhére megállapított bűncselekményeket három rendbeli becsületsértés vétségének minősítette, és a próbára bocsátást megrovás intézkedésre enyhítette. A másodfokú bíróság szintén azt állapította meg, hogy a magánvádlók munkakörét illetően tett tényállítások nagyrészt valósak, még akkor is, ha vannak bennük túlzó megfogalmazások. A kialakult bírói gyakorlat szerint a közölt tényállításoknak nem kell maradéktalanul megfelelniük a valóságnak, elegendő, ha lényegüket illetően valósak.
- [6] Osztotta a Törvényszék azt az álláspontot is, hogy a „polip” szó használata maffiakapcsolatokra utal, az érintettek bűnözői csoporthoz való tartozását juttatja kifejezésre, azt sugallva, hogy a köz pénzt nem megfelelően kezelték, elherdálták, és jövedelmüket a közpénz rovására törvénytelenül szerzik. A „polip” szó ilyen használata objektíve alkalmas a becsület csorbítására. A másodfokú bíróság rámutatott arra, hogy ez olyan negatív véleményt megfogalmazó kijelentésnek minősül, amelynek tartalmával kapcsolatban a valóság bizonyítása nem jön szóba, és amely a következetes bírói gyakorlat szerint becsületsértést (nem pedig rágalmozást) valósít meg.
- [7] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú ítélettel abban, hogy a magánvádlók nem közszereplők, ezért nem kötelesek túrni a feladatuk, munkakörük ellátásával kapcsolatban megfogalmazott negatív kritikát. Erre ugyanis csak az a személy köteles, aki közhatalmat gyakorol, gyakorolt vagy közhatalom gyakorlásával járó tisztségre jelölték, illetve aki a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja, vagy alakította.
- [8] 3. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú döntés sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt szólásszabadságot. Az alkotmányjogi panaszában kifejti, hogy a vád tárgyává tett kijelentés a kiemelkedő alkotmányos védelemben részesülő választási kampány során hangzott el. A magánvádlók ugyan nem politikusok, de közfeladatot látnak el, mivel a polgármesteri hivatalban fontos, vezető pozícióban dolgozó személyek, illetve a harmadik magánvádló az önkormányzattal ügyvédi irodáján keresztül szerződéses kapcsolatban áll, az önkormányzat jogi képviseletét látja el. A rájuk tett kijelentés nem a magán- vagy családi életükre vonatkozik, hanem kifejezetten a közfeladat ellátásával kapcsolatos. Az indítványozó szerint ezért a magánvádlókat fokozott túrési kötelezettség terheli a munkájukra vonatkozó értékítéletekkel szemben. Az alkotmányjogi panasz azt is hangsúlyozza, hogy a kijelentések nem voltak kifejezőmódjukban indokolatlanul sértők, a „poliphoz tartozó” kifejezés pedig egyrészt nem dehumanizál, mivel nem magukat az érintetteket hasonlítja egy állathoz, másrészt annak alkalmazása bevett, köznap publicisztikai fordulat.

II.

- [9] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„I. cikk (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

„VI. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„IX. cikk (1) Mindenkinnek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

[10] 2. A becsületsértésnek a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben foglalt tényállása:

„227. § (1) Aki a 226. §-ban meghatározottakon kívül mással szemben

a) a sértett munkakörének ellátásával, közmegbízatásának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben vagy

b) nagy nyilvánosság előtt a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, vagy egyéb ilyen cselekményt követ el, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.”

III.

[11] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.

[12] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel az Abtv.-ben foglalt formai és tartalmi követelményeknek, ezért az Alkotmánybíróság a panaszt befogadta.

[13] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság a bírói döntést érdemben befolyásoló alkotmányossági kérdésnek tekintette, hogy a büntetőeljárás magánvádlói az alapul fekvő ügy körülményei között kötelesek-e túrni a munkakörük ellátásával kapcsolatban megfogalmazott kritikát.

[14] 2. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]}.

[15] Az Alkotmánybíróság nem vonhatja el az ítélező bíróságok hatáskörét az előttük fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányossági szempontjainak megtartását vizsgálhatja felül.

[16] Jelen esetben az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasszal támadott ítéletben foglalt azt a jogértelmezést vizsgálta felül, mely szerint a munkakörük ellátásával kapcsolatos negatív kritikát kizárólag a közhatalmat gyakorló, vagy ilyen tisztségre jelölt, illetve a politikai közvéleményt feladatszerűen alakító személyek kötelesek eltúrni.

[17] 3. Az Alkotmánybíróság az elmúlt időszakban több alkalommal is foglalkozott a szólásszabadság és a véleménynyilvánítással érintettek személyiségvédelmének összehangolására vonatkozó alkotmányossági szempontrendszer meghatározásával. A releváns határozatok következetes kiindulási pontja az, hogy „[a] közügyekkel összefüggő vélemény nyilvánításának szabadsága a szólás- és sajtószabadság legbensőbb védelmi köréhez tartozik” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [45]}, hasonlóan lásd legutóbb: 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [29]}, ezért ebben a körben a véleménynyilvánítással szembeni személyiségvédelem ereje korlátozottabb. Bár az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének hatálya annál szélesebb kört fed le, különösen erős alkotmányos védelmet biztosít a közügyek vitájának körébe sorolható kifejezéseknek. Az alapjogi bíráskodás fontos értelmezési kérdése tehát, hogy mely megszólalások tartoznak a közvitához és melyek nem.

[18] Ezzel kapcsolatban elsőként a személyiségvédelem polgári jogi mércéit elemző 7/2014. (III. 7.) AB határozat fejtette ki, hogy „[a] közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit. A közéleti véleménynyilvánításra vonatkozó alkotmányos szempontok eszerint egyfelől tágabb körben lehetnek irányadók, mint a közhatalom gyakorlóit vagy a hivatászerűen közszereplést vállalókat érintő vélemények köre, másfelől viszont nem állítható, hogy a közéleti szereplőket érintő bármely – köztük a közügyekkel semmilyen kapcsolatban nem álló – közlést e szempontok szerint kell megítélni” (Indokolás [47]).

[19] Ezzel összhangban hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy „[a] jogalkalmazás során mindenekelőtt arra kell tekintettel lenni, hogy mivel a politikai véleményszabadság fókuszában elsősorban maguk a közügyek, nem

pedig a közszereplők állnak, a közügyekre vonatkozó szólások mindegyike fokozott védelem alá tartozik, és ezáltal korlátozza az általa érintettek személyiségi jogainak védelmét. A személyiségvédelem korlátozottsága tehát nem csupán a hivatásszerűen közszereplést vállalók esetében érvényesülő szabály, hiszen a közügyek vitatása adott esetben – a konkrét társadalmi vita erejéig – annál szélesebb személyi kört érinthet” (Indokolás [57]).

- [20] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor arra is kitért, hogy mindez korántsem jelenti azt, hogy a jogalkalmazás során ne lenne irányadó tényező az adott megszólalással érintett személy státusza, körülményei: „[a] közéleti szereplőkre vonatkozó beszéd mindazonáltal a politikai véleménynyilvánítás központi alkotóeleme. A közügyek megvitatásának lényegi részét jelentik a közügyek alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások. A társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában – jellemzően a sajtón keresztül – résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják” (Indokolás [48]). Ehhez kapcsolódóan fejtette ki az Alkotmánybíróság azt is, hogy egyfelől „a közhatalmat gyakorló személyek és a közszereplő politikusok esetében a személyiségvédelem korlátozottsága mindenki máshoz képest szélesebb körben minősül »szükségesnek és arányosnak«, másfelől viszont ha a személyiségvédelem korlátozottsága melletti érvek gyengülnek, akkor még a közhatalom gyakorlók körén belül is önálló mércék kialakításának van helye: „a bírák például a szolgálati jogviszonyukra vonatkozó szabályok alapján nincsenek abban a helyzetben, hogy a nyilvánosság előtt megvédjék magukat a támadásokkal szemben, ezért a bírói ítéletek nyilvános vitatásának széles körű biztosítása mellett arra is figyelemmel kell lenni, hogy a bíróságokba vetett, a jogállami működéshez elengedhetetlen közbizalmat a bírák személyét érő alaptalan, szélsőséges támadások ne ássák alá” (Indokolás [57]–[58]).
- [21] Büntetőjogi kontextusban a 13/2014. (IV. 18.) AB határozat emelte ki, hogy a konkrét véleménynyilvánítások közvitához tartozásáról összetett mérlegeléssel kell döntést hozni. „A nyilvános közlés megítélése során elsőként arról szükséges dönten, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Ennek megítéléséhez pedig elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvez” (Indokolás [39]).
- [22] Ez a határozat azt is hangsúlyozta, hogy „[a] közügyeket vitató közlésekkel szembeni állami büntetőhatalom gyakorlása a büntetőjogi szankció súlyossága, stigma jellege és öncenzúra kiváltására alkalmas hatása miatt [...] különösen érzékenyen érinti a véleményszabadságot és a szabadsággal élni kívánókat”, ezért „a közügyek vitatását érintő véleménynyilvánítás szabadsága alóli kivételeket jelentő büntetőjogi törvényi tényállásokat megszorítóan szükséges értelmezni” (Indokolás [42]).
- [23] A fentiekkel összhangban legutóbb a 3145/2018. (V. 7.) AB határozat is rámutatott arra, hogy az Alkotmánybíróság értelmezésében „a közéleti kérdések köre szélesebb a politikai szólásnál, illetve a közhatalmat gyakorló személyek tevékenységének bírálatánál”, illetve „valamennyi közéleti párbeszéd igényt tarthat a közéleti vitákat és a közügyek vitatását megillető alapjogi védelemre” (Indokolás [32] és [35]). Erre tekintettel az Alkotmánybíróság újfent hangsúlyozta, hogy „a nyilvános közlés minősítése során jellemzően nem a véleménynyilvánítással érintettek személyéből kell kiindulni, hanem azt kell vizsgálni, hogy a közlés közügyek, közéleti kérdések vitatására vonatkozik-e” (Indokolás [41]). Az Alkotmánybíróság ebben a határozatában mindazonáltal azt is megerősítette, hogy az érintettek személyes körülményeinek, státuszának, közszereplői minőségének szerepe van az alkalmazandó alkotmányjogi mérce megállapításában (Indokolás [44]).
- [24] 3.1. Az Alkotmánybíróság újfent utal arra, hogy ez az értelmezési irány áll összhangban az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatával is. Az EJEB is egyértelművé tette, hogy a szólásszabadságot kitüntetett módon védő mércék alkalmazása szempontjából nem önmagában az érintett személy státuszának, hanem a vélemény közügyekhez kapcsolódó jellegének van meghatározó szerepe. A közügyekkel összefüggésben kifejtett vélemények fokozott védettsége így nem korlátozódik csupán a szűken vett politikai vitákra és a politikusokra. Egyrészt a pártpolitikai vitákon túl a közösséget érintő egyéb kérdések megvitatásának szabadságát is különös erővel védi a véleménynyilvánítás joga [EJEB, *Thorgeirson kontra Izland* (13778/88), 1992. június 25., 64. bekezdés]. Másrészt az EJEB nem csupán azokban az esetekben hívja fel a közügyek vita-

tásának kiemelkedő jelentőségű érvét, amelyekben a vitatott megszólalás politikusokra vagy hivatalos személyekre vonatkozik, hanem akkor is, ha az adott közérdekű kérdés magánszemélyeket (is) érint. Utóbbi esetben a magánszemélyek túrésküszöbének is emelkednie kell [EJEB, *Bladet Tromsø és Stensaas kontra Norvégia* (21980/93), 1999. május 20.].

- [25] Mindemellett az EJEB joggyakorlatának összetett szempontrendszere is figyelemmel van arra, hogy a közhatalmat gyakorló, illetve közszereplő politikusokra vonatkozó érvek nem feltétlenül azonos erővel állják meg a helyüket valamennyi közszolga esetében. Kétségtelen, hogy a kritika lehetőségének mindegyikük esetében tágabbnak kell lennie, de nem feltétlenül kell elérnie a politikusokra irányadó mértéket [EJEB, *Thoma kontra Luxembourg* (38432/97), 2001. március 29., 47. bekezdés].
- [26] 4. Az Alkotmánybíróság a fenti gyakorlatát megerősítve a következőket emeli ki a jelen alkotmányjogi panasz kapcsán.
- [27] A szólásszabadság hatálya a nyilvános társadalmi kommunikációban megjelenő valamennyi közlésre (pl. a kereskedelmi szólásokra is) kiterjed, különösen erős alkotmányos védelmet biztosít azonban a közügyek vitájának körébe tartozó kifejezéseknek. A közéleti, társadalmi kérdésekben folytatott diskurzus a véleménynyilvánítás jogának kitüntetett fontosságú területe. Az alkotmányossági követelmények e körben fokozottan védik a szólásszabadságot, miközben korlátozzák a vele szemben mérlegelendő érvek erejét. Az alapjogi bíráskodás fontos értelmezési kérdése tehát, hogy mely megszólalások tartoznak a közügyek vitájához, hiszen az erre adott válasz jelöli ki a véleménynyilvánítások különlegesen védett körét.
- [28] A közügyek vitája, azaz a szólásszabadság fokozottan védett köre meghatározásának fókuszában mindenekelőtt az a kérdés áll, hogy a megszólaló valamely társadalmi, közéleti kérdésben fejtette-e ki nézeteit. Ennek megválaszolása összetett, a vizsgált közlés valamennyi körülményére kiterjedő mérlegelést igényel {vö. 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}, ami nem szorítkozhat pusztán egyetlen tényező, például az érintett státuszának kiemelésére. A közügyek vitájára vonatkozó alkotmányos szempontok egyfelől tágabb körben lehetnek irányadók, mint a közhatalom gyakorlóit vagy a hivatásszerűen közszereplést vállalókat érintő vélemények köre, másfelől viszont nem állítható, hogy a közéleti szereplőket érintő bármely – például a kizárólag magán- vagy családi életükre vonatkozó – közlést e szempontok szerint kell megítélni.
- [29] A közügyek vitája alkotmányjogi kategóriájának szerepe az, hogy a közügyekre vonatkozó szólások mindegyike fokozott védelem alá tartozik, és ezáltal korlátozza az általa érintettek személyiségi jogainak védelmét. A személyiségvédelem korlátozottsága tehát nem csupán a hivatásszerűen vagy önként közszereplést vállalók esetében érvényesülő szabály, hiszen a közügyek vitatása adott esetben – a konkrét társadalmi vita erejéig – annál szélesebb személyi kört érinthet.
- [30] Ezúttal is hangsúlyozza azonban az Alkotmánybíróság, hogy a közléssel érintett státusza, közszereplői minősége továbbra is az alkotmányjogi mérlegelés fontos szempontja marad. Egyrészt az, hogy az érintett személy közéleti szereplő, a közügyek vitáját kijelölő kategorizálás egyik fontos (bár önmagában nem perdöntő) eleme. A közügyek alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások, a teljesítményüket, elképzeléseiket és ezzel összefüggésben akár személyiségüket érő bírálatok ugyanis tipikus esetben a közéleti véleménynyilvánítás részei. Másrészt az érintett státuszának abból a szempontból is jelentősége van, hogy bár a szólásszabadság fokozott védelme a közügyek vitájához tartozó valamennyi közlés esetén irányadó, a személyiségvédelem ezzel járó korlátozottságának mértékét már befolyásolják a konkrét személyhez kötődő körülmények. A személyiségvédelem korlátozottsága már a közhatalmat gyakorlók körében is változik (lásd pl. az ítélkező bírákra irányadó speciális szempontokat), és értelemszerűen más mércék alakíthatók ki a közvetlen közhatalom-gyakorlással nem járó köztisztviselget viselő, illetve az esetleg érintetté váló magánszemélyek esetében. A bírálat fokozott túrése a közügyek vitáján belül mindenkire kiterjedő általános követelmény, ennek mértéke azonban már speciális mércék szerint alakul. Míg a közszereplő politikusok esetében a szólásszabadság melletti érvek erejük teljében jelentkeznek, addig más érintettek esetében már gyengül az erejük.
- [31] A jelen ügy körülményei között az Alkotmánybíróság azt is megerősíti, hogy a közügyeket vitató közlésekkel szembeni állami büntetőhatalom gyakorlása különösen érzékenyen érinti a véleményszabadságot, ezért a közügyek vitájának szabadsága alól kivételeket jelentő büntetőjogi törvényi tényállásokat megszorítóan kell értelmezni.
- [32] 5. Az Alkotmánybíróság ezeknek az alkotmányossági megfontolásoknak a fényében vizsgálta meg az alkotmányjogi panasszal támadott döntés alapjául szolgáló jogértelmezést, amely szerint a munkakörük ellátásával

kapcsolatos negatív kritikát kizárólag a közhatalmat gyakorló, vagy ilyen tisztségre jelölt, illetve a politikai közvéleményt feladatszerűen alakító személyek kötelesek eltérni. Az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy ez a jogértelmezés a közügyek vitájának alkotmányos védelmét indokolatlan mértékben leszűkíti, ezért alaptörvény-ellenes.

- [33] A támadott ítélet egyrészt a becsületsértőnek minősített kifejezések alkotmányos védeltsége körében kizárólag azzal a szemponttal foglalkozott, hogy azok milyen státuszú személyeket érintettek. Az indokolás nem értékelt semmilyen más körülményt, amely alapján a szóban forgó közléseknek a közügyek vitájához tartozásáról megalapozott döntés hozható. A mérlegelésnek ez a hiányossága alapvető jelentőséggel bír, mivel ennek függvényében lehet csak dönteni a véleménynyilvánítás fokozott védeltségéről, illetve az érintettek személyiségvédelmének esetleges korlátozottságáról: a közügyekre vonatkozó szólások mindegyike fokozott védelem alá tartozik, és ezáltal – valamilyen mértékben – korlátozza az általa érintettek személyiségi jogainak védelmét.
- [34] Az ítéletben foglalt jogértelmezés másrészt az általa vizsgált szempont, azaz az érintettek státusza tekintetében is indokolatlan mértékben szűkítette le a közügyek vitájának körét. Jóllehet a szólásszabadság melletti érvek a politikai közvéleményt hivatásszerűen alakítók és a közhatalmat közvetlenül gyakorlók személyiségvédelmét korlátozzák a legerősebben, fokozott mértékben kell figyelemmel lenni rájuk akkor is, amikor a társadalmi, közéleti ügyek és politikai viták szempontjából releváns más feladat, különösen köztisztviselés vagy közmegbízottak ellátásáról van szó. Az állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő cégek vezetése, illetve a közpénzek felhasználásáról való döntéshozatalban való érdemi részvétel például olyan feladatnak minősül, amelynek értékelése, bírálata tipikus esetben a közügyek vitájához tartozhat.
- [35] Az Alkotmánybíróság harmadrészt hangsúlyozza: a közügyek vitájának és ezzel a szólásszabadság fokozott alkotmányos védelme leszűkítésének a súlyát a jelen ügyben az is növeli, hogy az eljáró bíróságok büntetőjogi felelősség megállapításáról döntöttek.
- [36] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott másodfokú bírói döntésben foglalt jogértelmezés sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt véleménynyilvánítás jogát, ezért az ítéletet megsemmisítette. Tekintettel arra, hogy az elsőfokú ítélet e tekintetben azonos jogértelmezésen alapult, az Alkotmánybíróság az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján azt is megsemmisítette.
- [37] A megismételt eljárásban a bíróságoknak vizsgálniuk kell, hogy a vitatott közlések valamennyi releváns körülmény mérlegelésével a közügyek vitájának körébe sorolandók-e, és így korlátozzák-e az érintettek személyiségvédelmét. Ennek megállapíthatósága esetén dönteni kell az érintettek fokozott tűrési kötelezettségének mértékéről. Mindezek során figyelembe kell venni az érintettek múlt- vagy jelenbeli szerepének, feladatának és személyes közreműködésének a közügyek vitájával meglévő kapcsolatát, és azt, hogy a vitatott közlések ésszerűen e kapcsolat keretein belül maradva fogalmazódtak-e meg. A közügyek vitája számára relevanciával bíró munkavégzésre vonatkozó negatív vélemény önmagában még akkor sem adhat alapot büntetőjogi elmarasztalásra, ha az érintett nem hivatásszerűen közéleti szereplést vállaló vagy közvetlenül közhatalmat gyakorló személy. Ez esetben ugyanakkor vizsgálni kell, hogy a bírálat – különösen adott személy hangsúlyos kiemelésével, illetve a kritika felfokozott, túlzó megfogalmazásával – illeszkedik-e az érintett feladatkörének, illetve személyes szerepvállalásának vagy befolyásának súlyához, és a közügyek vitája által igényelt mértékben belül marad-e.

Budapest, 2018. június 19.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2278/2017.

